

Dansk Erhverv - Teknik

1. Overblik - udsigterne for industrien og dens leverandører

Den generelle økonomiske udvikling

Den økonomiske situation er blevet markant forværret de seneste måneder, og Danmark er nu i recession. Dansk Erhverv Teknik forventer, at bruttonationalproduktet falder med 2,4 procent i 2009 og 0,6 procent i 2010. Ledigheden er på nuværende tidspunkt hastigt stigende, og det forventes, at den gennemsnitlige ledighed i indeværende år vil lande på 85.500 personer.

Industriens omsætning og ordreindgang

Den økonomiske krise har ramt industrien forholdsvis hårdt; omsætningen faldt fra 3. kvartal til 4. kvartal 2008 med 6,9 procent. Faldet i ordreindgangen har været endnu mere udtalt, og har strukket sig over længere tid; fra 2. kvartal til 4. kvartal 2008 faldt ordreindgangen 27 procent, og kurven er endnu ikke knækket.

Resultatet af medlemsundersøgelsen

Virksomhederne ser nu langt mere pessimistisk på 2009 end tilfældet var i december, da forrige medlemsundersøgelse blev foretaget. Nettoforventningen til omsætningen er nu -38. Samtidig forventer 43 procent at det bliver nødvendigt at reducere medarbejderstaben i 2009.

Industriens beskæftigelse

Industriens beskæftigelse faldt fra 3. kvartal til 4. kvartal 2008 med 9.700 fuldtidspersoner, svarende til et fald på 2,7 procent. Den danske beskæftigelse har generelt været faldende i 4. kvartal 2008, men industrien har været særligt hårdt ramt.

2. Sammenfatning af den generelle økonomiske udvikling i Danmark

BNP-fald på 1,3 procent i 2008

Med de dystre nøgletal for 4. kvartal 2008 blev den økonomiske tilbagegang for året som helhed værre end tidligere forventet. Med en BNP-nedgang på 1,3 procent er der tale om den største tilbagegang i mere end 30 år. Nedgangen er bredt funderet, og det er dermed ikke kun eksporten, der ligger underdrejet. Det er især det private forbrug og investeringerne, der har trukket kraftigt ned i BNP-væksten i 4. kvartal 2008. Afmatningen er dermed sket betydeligt hurtigere og voldsommere end ventet i Dansk Erhverv Tekniks seneste prognose fra januar 2009.

Dansk økonomi står således med et væsentligt værre udgangspunkt for væksten i 2009 end hidtil antaget. De seneste konjunkturindikatorer for hovedsektorerne tegner da heller ikke et lysere billede for hverken produktion eller beskæftigelse inden for de kommende tre måneder.

Nøgletal, år				
Realvækst i procent	2007	2008	2009	2010
BNP	1,6	-1,3	-2,4	-0,6
Import	2,8	4,1	-5,3	0,8
Eksport	2,2	1,9	-5,5	-1,2
Privat forbrug	2,4	0,0	-2,1	0,9
Offentligt forbrug	1,3	0,6	1,6	1,6
Investeringer	3,1	-2,7	-6,2	-2,4
Lagerændringer ¹	0,2	0,2	-0,1	0,1
Ledighed (1000)	77,8	51,1	85,5	115,5
Inflation	1,7	3,3	0,9	1,3
1) I procent af BNP				
Anm.: Væksten er i sæsonkorrigerede, kædede værdier og i forhold til foregående år				
Kilde: Danmarks Statistik og Dansk Erhverv Tekniks egne skøn				

Dansk Erhverv Teknik forventer, at økonomien vil ramme bunden i 2009 med

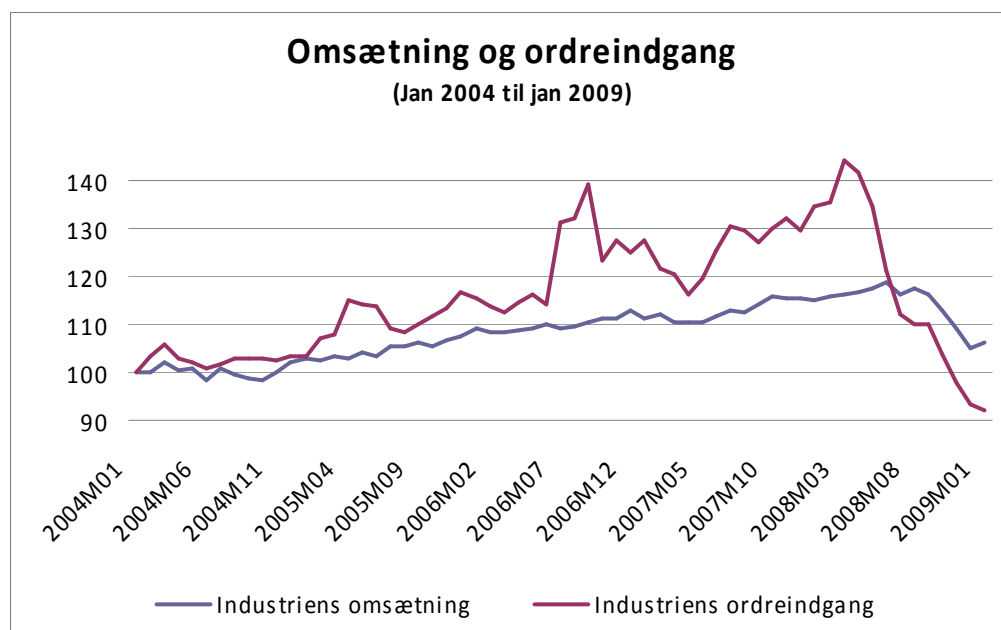
<i>Lavt investeringsniveau</i>	en vækst på -2,4 procent. De røde nøgletal viser sig over hele linien; kun det offentlige forbrug forventes at antage positive værdier. Den lave produktion og de stramme lånebetingelser vil fortsat virke særdeles hindrende for investeringerne, som vil falde til rekordlavt niveau.
<i>Stigende ledighed og faldende boligpriser medfører faldende privatforbrug</i>	Privatforbruget forventes at blive stærkt påvirket af den stigende ledighed og generelle usikkerhed. De underfinansierede skattereformer vil imidlertid holde hånden under forbruget, som ellers kunne falde betydeligt mere end estimeret. Faldende boligpriser vil også have en mærkbar negativ indvirkning på privatforbruget, i det faldende friværdier vil begrænse mulighederne for lånefinansieret forbrug. Den historisk lave rente vil sandsynligvis mindske prisfaldet, men ikke forhindre det.
<i>Faldende eksport</i>	Nøgletallene for Danmarks tætteste samhandelslande og verdensøkonomien som helhed er overraskende negative og OECD forventes at nedjustere deres vækstforventninger betydeligt. Det forventes dermed, at den internationale efterspørgsel vil falde yderligere, hvilket vil trække den danske eksport ned. På baggrund heraf nedjusterer Dansk Erhverv Teknik også forventningerne til 2010. Hvor Dansk Erhverv Teknik tidligere forventede, at der igen ville være positive vækstrater i 2010, vurderes det negative vækstbidrag fra eksporten at trække BNP-væksten ned på -0,6 procent.

3. Aktiviteten i industrien

Omsætningen
nede på 2005-
niveau

Den aktuelle økonomiske krise har ramt industrien hårdt, og de seneste måneder har budt på markant faldende omsætning og ordreindgang. Det fremgår af figur 3.1, at omsætningen på nuværende tidspunkt befinder sig på et niveau svarende til 2005-niveauet. Samtidig er ordreindgangen faldet til det laveste niveau de seneste fem år.

Figur 3.1

Kilde: Danmarks Statistik, egne beregninger

Omsætningen
faldt 6,9 procent
fra 3. til 4. kvartal

Omsætningen opgjort i 2004-kroner faldt fra 3. kvartal til 4. kvartal 2008 med 6,9 procent, og der er grund til at tro, at omsætningen i 1. kvartal 2009 vil ligge endnu lavere, idet omsætningen siden indgangen af 3. kvartal 2008 generelt har været faldende.

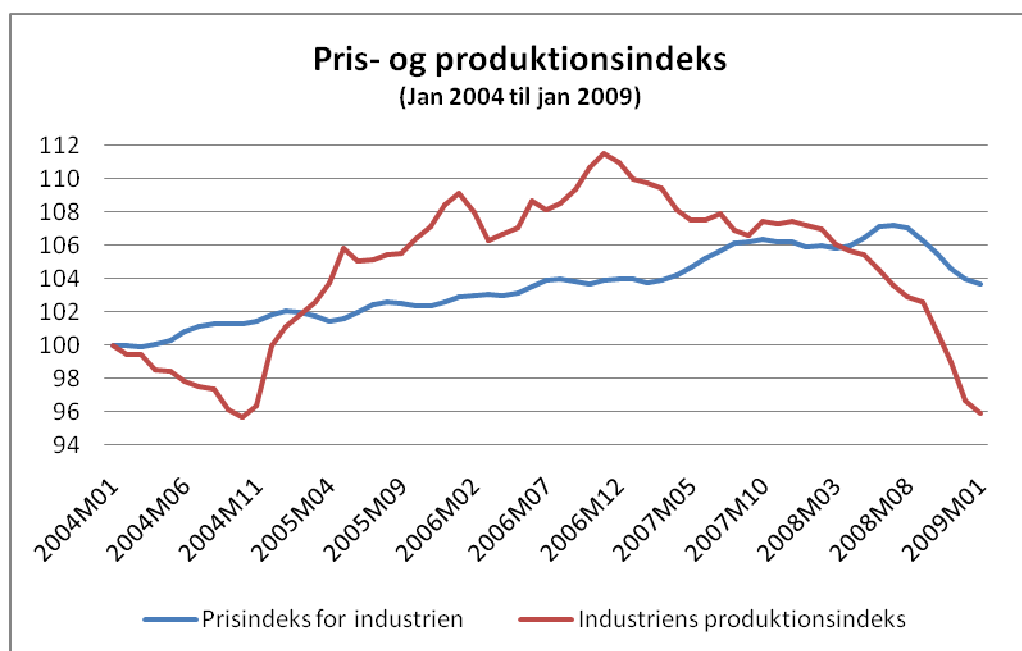
Ordreindgangen i
frit fald

Industriens ordreindgang har været i frit fald siden 2. kvartal 2008. Fra 2. kvartal til 4. kvartal 2008 faldt ordreindgangen 27 procent, og kurven er endnu ikke knækket, jævnfør figur 3.1.

Det er bekymrende, at faldet i ordreindgangen på nuværende tidspunkt er markant kraftigere end faldet i omsætningen, da dette indikerer, at omsætningen endnu ikke har nået bunden.

Omsætningen er defineret som den omsatte mængde multipliceret med den gennemsnitlige pris. Således kan to forhold potentielt forklare den faldende omsætning; faldende produktion og faldende priser.

Figur 3.2

Kilde: Danmarks Statistik, egne beregninger

*Både faldende
mængde og
faldende pris*

Det fremgår af figur 3.2, at den producerede mængde har været faldende siden slutningen af 2006. Faldet er dog taget til i 2. halvår af 2008, således at de omsatte mængder siden 4. kvartal 2006 er faldet med omtrent 15 procent.

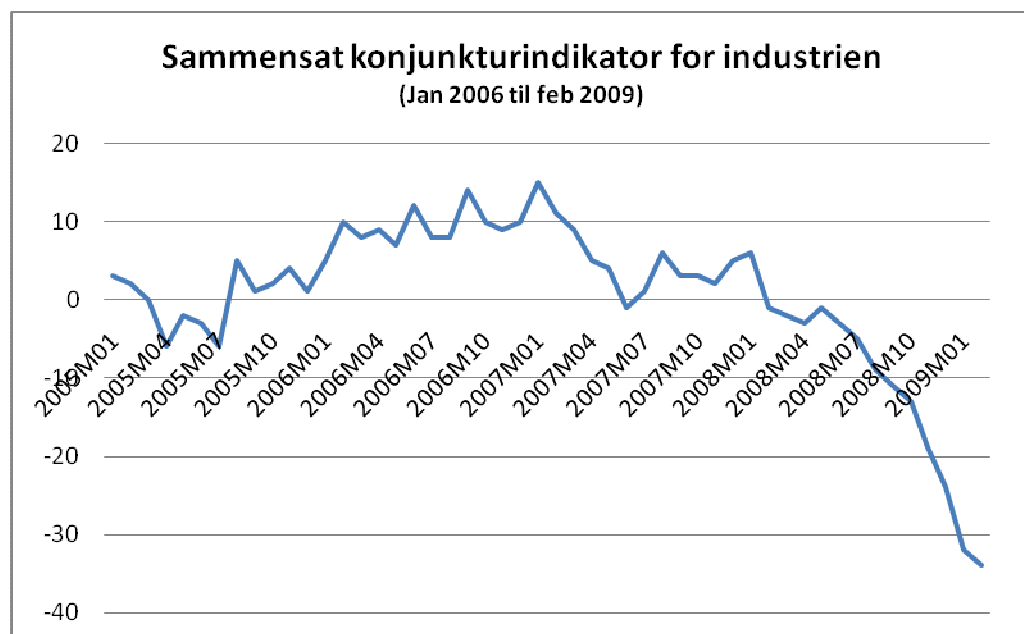
Industriens priser – opgjort i 2004-kroner – har generelt været stigende i perioden, men faldt 5 procent i 2. halvår 2008, hvilket er en markant afvigelse fra den historiske trend. Faldet kan forklares med, at den

faldende efterspørgsel medfører tiltagende konkurrence. Endvidere bevirker den forholdsvis høje kronkurs, at det bliver vanskeligere at få et givent kronebeløb for en vare, i det en tilsvarende vare produceret i udlandet nu kan sælges relativt billigere i Danmark.

Den pessimistiske stemning afspejles i Danmarks Statistiks konjunkturindikator for industrien, som er gengivet i figur 3.3.

Konjunkturindikatoren er en sammensat indikator, der er konstrueret på baggrund af såvel de faktiske forhold som forventningerne til fremtiden.

Figur 3.3

Kilde: Danmarks Statistik

Konjunkturindikatoren er historisk lav

Det fremgår af figur 3.3, at konjunkturindikatoren har været i frit fald siden juni 2008, og på nuværende tidspunkt har et historisk lavt niveau. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at konjunkturindikatoren beskriver aktivitets-udviklingen, og ikke aktivitets-niveauet. Selvom indikatoren i 2008 har befundet sig langt under 2005-niveauet, er dette ikke ensbetydende med at aktiviteten i 2008 var lavere end i 2005, men blot et udtryk for, at omsætningen i 2008 var faldende.

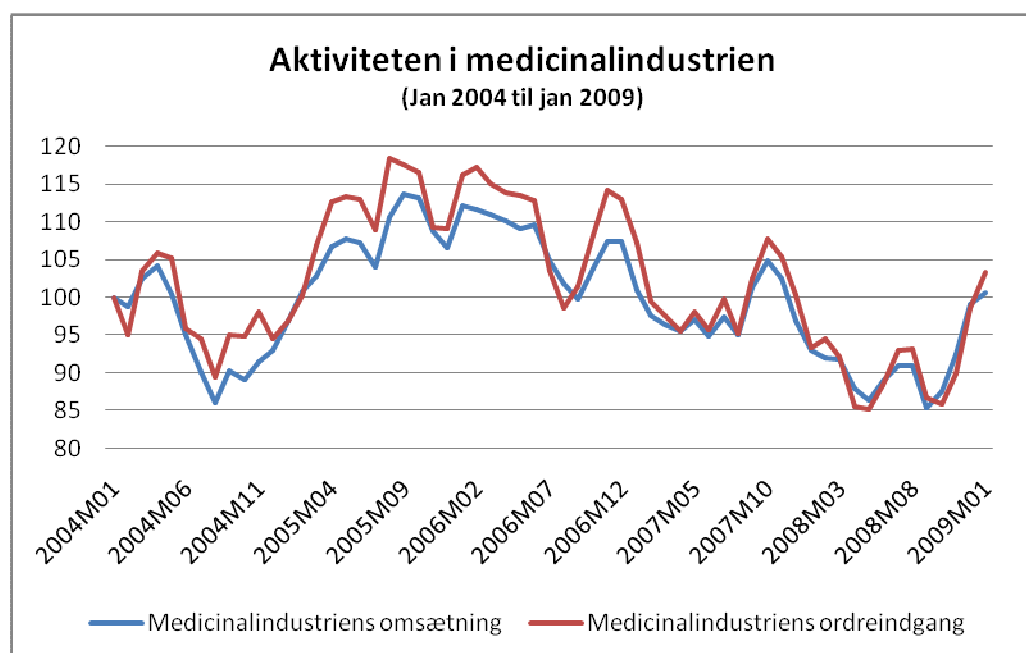
4. Brancheopdelt ordre- og omsætningsudvikling

Medicinalindustrien

*Medicinal-
industrien er
umiddelbart
upåvirket af
krisen*

Medicinalindustriens omsætning er ikke umiddelbart påvirket af den internationale økonomiske krise. Dette skyldes naturligvis, at forbruget af medicin for de fleste vestlige forbrugere går forud for alt øvrigt forbrug. Omsætningen i 4. kv. 2008 var ganske vist 7 procent lavere end omsætningen i 4. kv. 2007, men kraftige stigninger i december og januar bevirker, at omsætningen i januar 2009 ligger hele 12 procent over omsætningen i januar 2008.

Figur 4.1

Kilde: Danmarks Statistik, egne beregninger

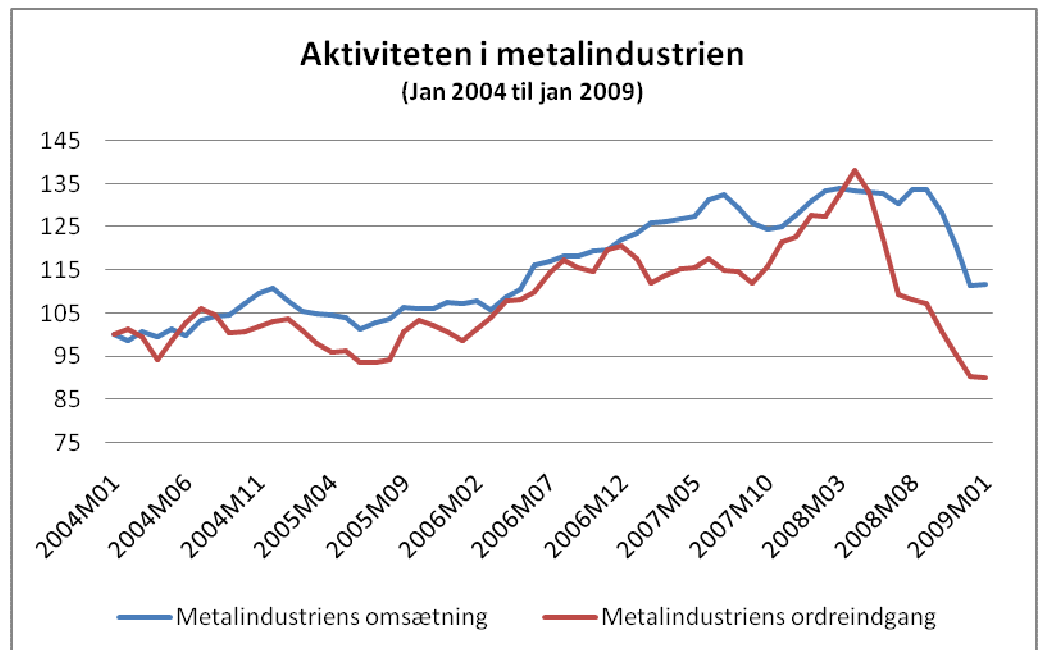
Metalindustrien

*Omsætningen
faldet med 7
procent på et år*

Metalindustriens omsætning er faldet med 7 procent fra 4. kvrt. 2007 til 4. kvrt. 2008, og faldet er accelereret de seneste måneder. Endnu mere markant har faldet i ordreindgangen været, om end dette har været mere langtrukket; fra 2. kvartal til 4. kvartal 2008 faldt den sæsonkorrigerede ordreindgang med 28 procent, og faldet er endnu ikke bremsset.

1/5 af metalindustriens eksterne salg går bygge- og anlægssektoren, der regnes for at være meget konjunkturafhængig. En tilsvarende andel afsættes til henholdsvis maskin- og elektronikindustrien.

Figur 4.2

Kilde: Danmarks Statistik, egne beregninger

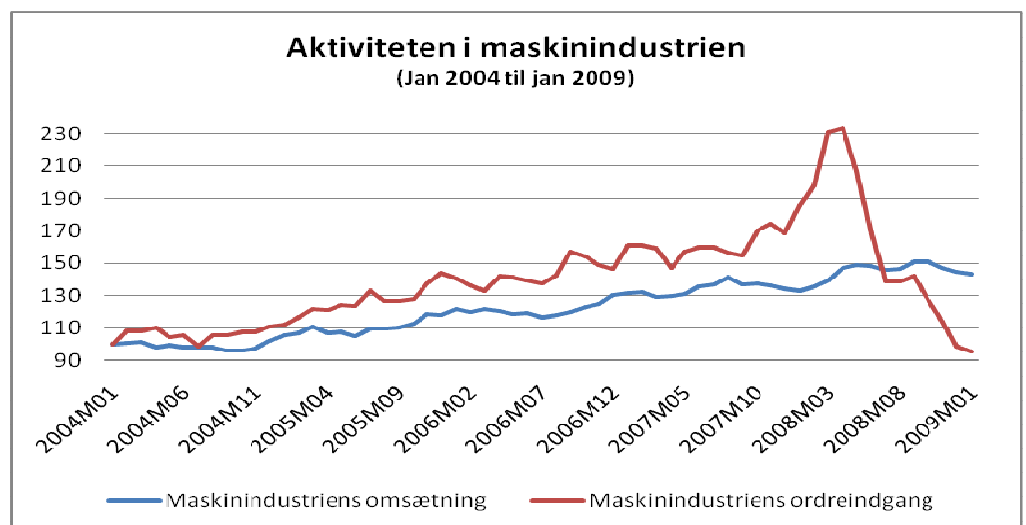
Maskinindustrien

*Indtil videre kun
beskedent
omsætningsfald,
men styrtdyk i
ordreindgangen*

Maskinindustriens omsætning forblev uændret fra 3. til 4. kvartal 2008. Dog synes omsætningen i løbet af 4. kvartal at være svagt faldende. Skønt omsætningen indtil videre har været næsten upåvirket af den økonomiske krise, er ordreindgangen styrtdykket. Dykket kommer dog oven på en periode med usædvanlig stor ordreindgang, jævnfør figur 3.4, og det er derfor muligt, at den lave ordreindgang i første omgang blot vil bevirke, at ordrepuklen nedbringes. Forbliver ordreindgangen på det nuværende lave niveau i længere tid, vil det dog uundgåeligt få indvirkning på omsætningen.

”European Trade Association for Machine Tools” har analyseret, hvor hårdt maskinindustrien er blevet ramt af den internationale finanskriser. I gennemsnit er maskinindustriens omsætning i de 11 vesteuropæiske lande som analysen omfatter faldet med 27 procent. Den danske maskinindustri er altså på nuværende tidspunkt ikke ramt i nær samme grad som maskinindustrien i de øvrige lande. Det er dog muligt, at billedet vil være anderledes, når tallene for indeværende kvartal foreligger.

Figur 4.4

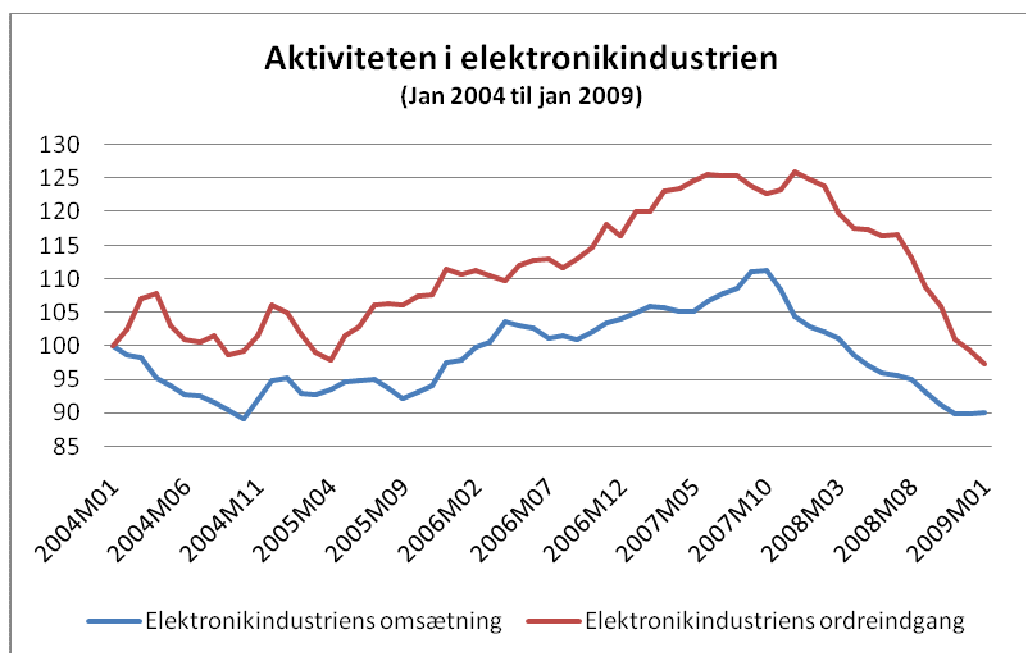
Kilde: Danmarks Statistik, egne beregninger

Elektronikindustrien¹

Omsætningen
faldet med 15
procent på et år

Fra 4. kvartal 2007 til 4. kvartal 2008 faldt elektronikindustriens omsætning 15 procent, og lå således ved året udgang på et niveau svarende til 2005-niveauet, jævnfør figur 4.3. Det er bemærkelsesværdigt, at den økonomiske krise indtil videre ikke har ført til accelererende omsætningsfald.

Figur 4.3²

Kilde: Danmarks Statistik, egne beregninger

¹ Bemærk, at den statistiske afgrænsning af elektronikindustrien har ændret sig i forhold til tidligere, hvorfor de historiske gengivelser i dette barometer ikke stemmer overens med tallene i forrige barometer.

² At ordretilgangen i hele perioden ligger markant over omsætningen, skyldes først og fremmest, at omsætningen i basisperioden (januar 2004) var usædvanligt høj, hvorfor omsætningen i den resterende periode vil fremstå som værende uforholdsmæssigt lav, da den gengives relativt til niveauet i basisperioden.

5. Industriens beskæftigelse

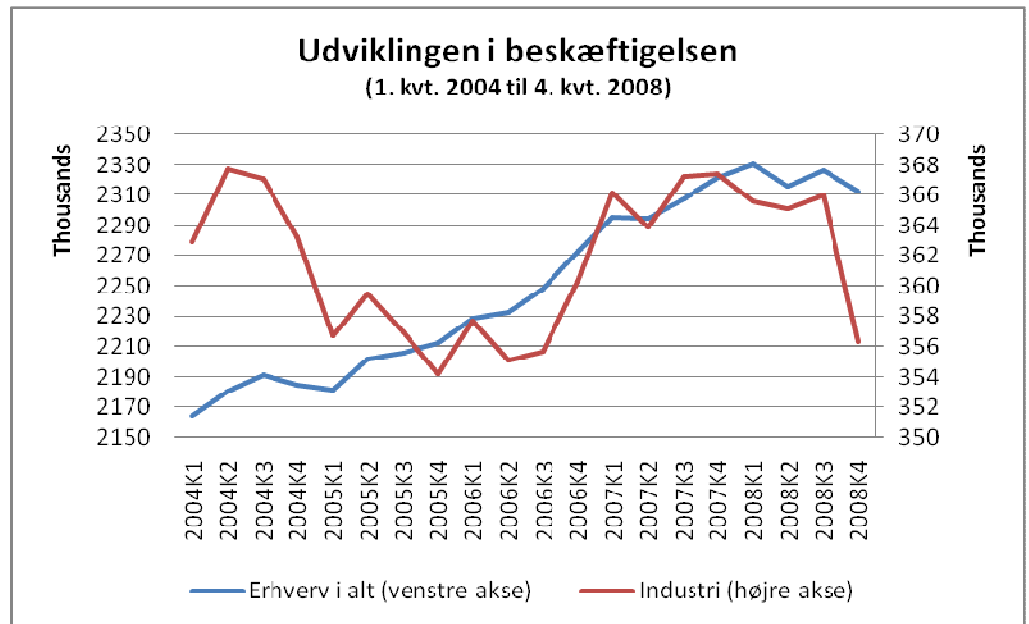
*Industriens
beskæftigelse faldt
med 2,7 procent i
4. kvartal*

Industriens beskæftigelse faldt fra 3. kvartal til 4. kvartal 2008 med 9700, svarende til et fald på 2,7 procent, jævnfør figur 5.1. Der er grund til at frygte, at faldet vil fortsætte i dette kvartal, idet omsætningsfaldet har været betydeligt kraftigere end beskæftigelsesfaldet. Generelt vil et omsætningfald indtræffe før et beskæftigelsesfald. Det skyldes, at arbejdsgivere vil være tilbageholdende med at afskedige medarbejdere, da det er både besværligt og dyrt at ansætte nye, når konjunkturerne vender.

Det er værd at bemærke, at industriens beskæftigelse de senere år ikke er steget i takt med omsætningen. Dette afspejler, at nye teknologier er blevet implementeret, hvilket naturligt bevirker, at arbejdet er blevet mindre arbejdskraftintensivt.

Samtidig har der indtil for nylig været mangel på arbejdskraft i Danmark, og mange virksomheder har haft ubesatte stillinger. Således vil faldende aktivitet ikke nødvendigvis give sig udslag i en egentlig reduktion af medarbejderstaben, men blot bevirke, at rekrutteringen af nye medarbejdere mindskes.

Figur 5.1

Kilde: Danmarks Statistik, egne beregninger

*Det relative
beskæftigelsesfald
i industrien er
markant større
end i andre
sektorer*

Det samlede beskæftigelsestab fra 3. kvartal til 4. kvartal 2008 var på 14.000. Det vil sige, at industrien var ansvarlig for godt 2/3 af de tabte arbejdspladser i perioden, og det understreger, at sektoren er blevet forholdsvis hårdt ramt af den økonomiske krise.

6. Medlemsundersøgelse

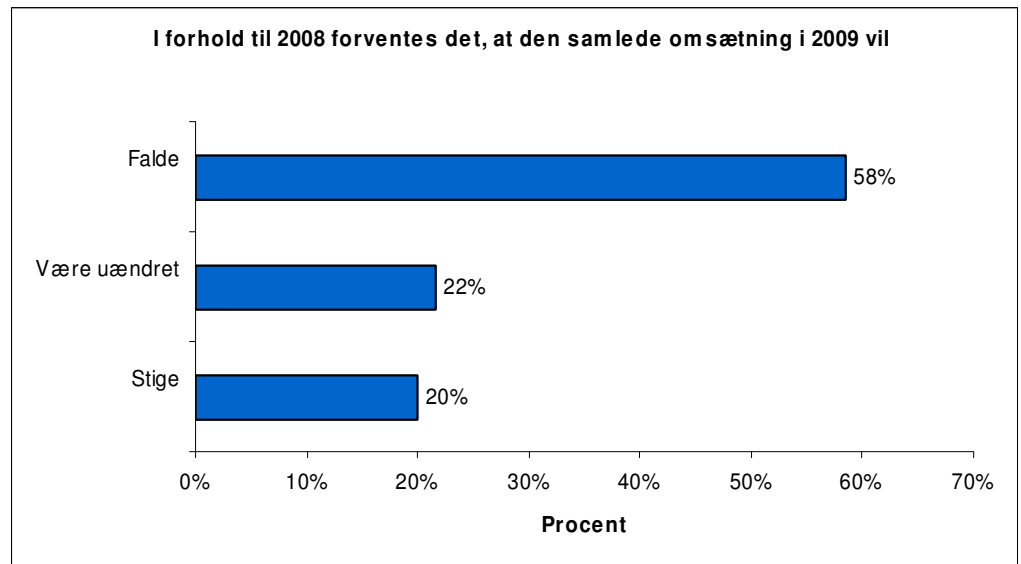
I forbindelse med forårets teknikbarometer har Dansk Erhverv Teknik gennemført en rundspørge blandt de danske industrielle underleverandører for at belyse den senere tids udvikling og forventningerne til fremtiden.

Flertallet af de adspurgte virksomheder – 58 procent – forventer at omsætningen i 2009 vil blive lavere end tilfældet var i 2008, jævnfør figur 6.1. Blot 20 procent forventer, at omsætningen vil stige.

*Flertallet
forventer lavere
omsætning i 2009*

Differencen mellem disse to tal giver nettoforventningen, som i dette tilfælde er -38 procent. Ved forrige rundspørge i december var nettoforventningen -19 procent. Virksomhederne er altså blevet markant mere pessimistiske de seneste måneder.

Figur 6.1

Kilde: Dansk Erhverv Teknicks medlemsundersøgelse, ultimo februar 2009

Både forventningerne til det indenlandske salg og til eksporten er negative. Nettoforventningen til eksporten er nu -21, mens nettoforventningen i forrige rundspørge var -2. Det er værd at bemærke,

Asymmetriske forventninger til nationalt salg og eksport

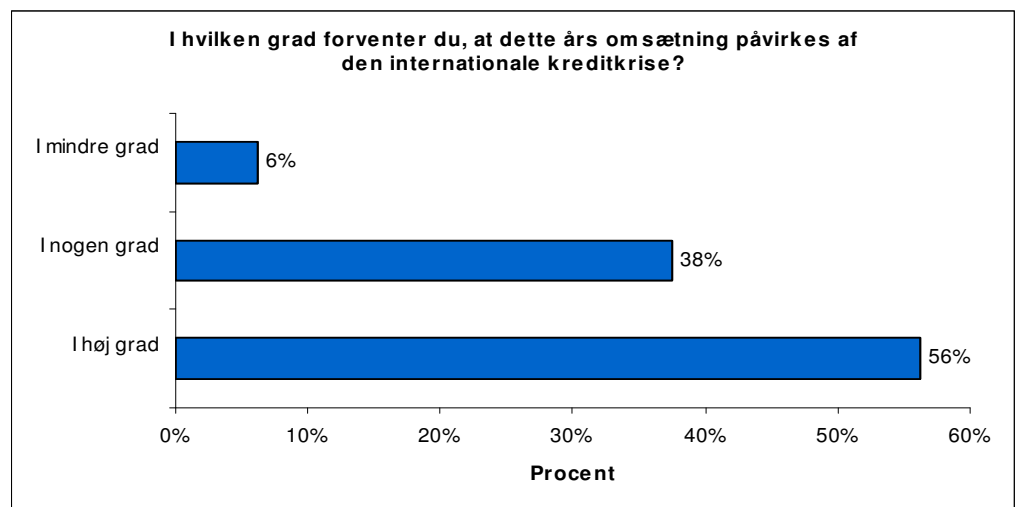
at virksomhederne i rundspørgen har et markant mere pessimistisk syn på det indenlandske salg end på eksportsalget. Dette skyldes muligvis, at den økonomiske integration mellem verdens lande generelt har været stigende. Hvis denne tendens fortsætter, vil en afmatning på eksportmarkedet ikke nødvendigvis medføre et egentligt fald i eksporten, men blot lavere vækst.

Omsætningsfaldet skyldes finanskrisen

Det er en udbredt opfattelse, at omsætningen bliver- og eventuelt allerede er blevet - påvirket af den internationale finans- og kreditkrise. 94 procent forventer, at kreditkrisen i høj grad eller i nogen grad vil påvirke omsætningen, jævnfør figur 6.2. Det vil således være misvisende alene at tolke eventuelle omsætningsfald som et udtryk for faldende markedsandele eller ændrede præferencer. Omsætningsfaldet afspejler i højere grad, at efterspørgslen for tiden falder som konsekvens af den økonomiske krise.

Skønt det er et åbent spørgsmål, hvor længe det tager at genoprette økonomien, er der næppe nogen tvivl om, at krisen er midlertidig, og at efterspørgslen vil komme til at stige igen. Således må det anses for positivt, at det faldende salg tilskrives finans- og kreditkrisen og ikke decideret faldende interesse for virksomhedernes produkter.

Figur 6.2

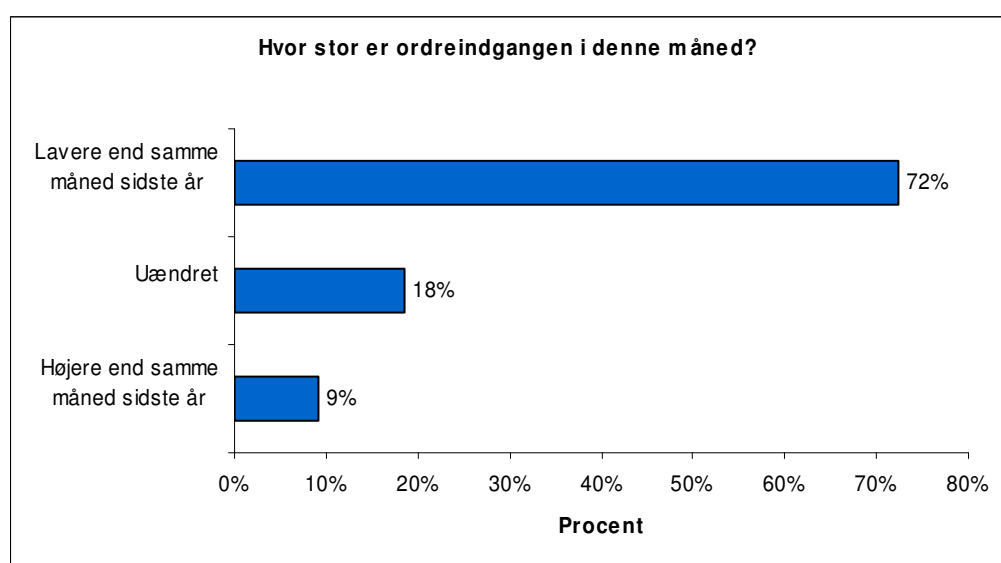

Kilde: Dansk Erhverv Tekniks medlemsundersøgelse, ultimo februar 2009

*Markant
ordrenedgang*

At den økonomiske krise for alvor kan mærkes på nuværende tidspunkt understreges af, at ordreindgangen er faldet markant. Dette ligger fint i tråd med tallene i kapitel 3 og 4, skønt tallene i disse kapitler kun dækker perioden til og med januar 2009, mens rundspørgen vedrører februar-tallene. Sammenlignet med februar 2008 oplevede virksomhederne i februar 2009 en ordrenedgang på 65 procent, netto.

Figur 6.3

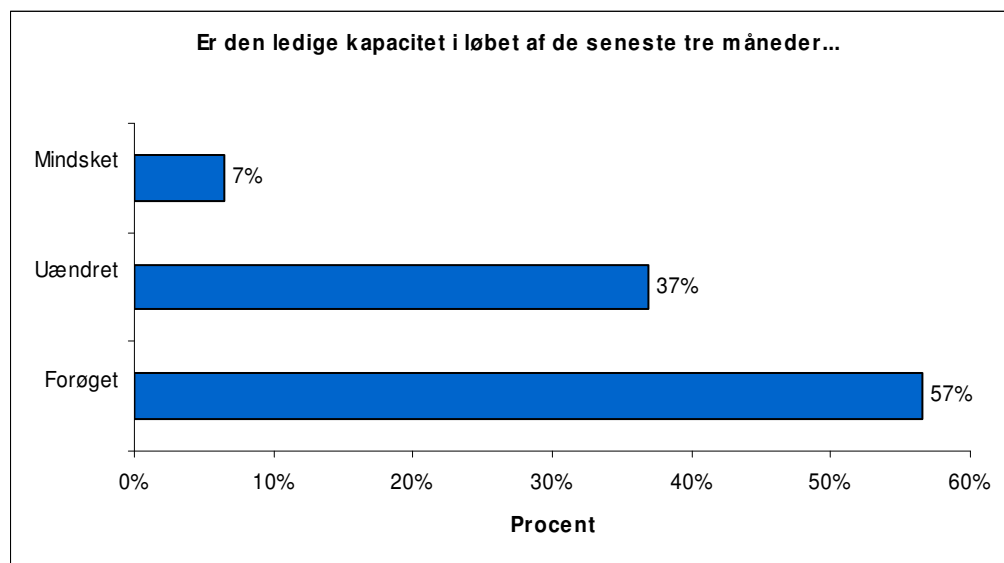

Kilde: Dansk Erhverv Tekniks medlemsundersøgelse, ultimo februar 2009

*Mere ledig
kapacitet*

Som konsekvens af den faldende ordreindgang og omsætning, er den ledige kapacitet i virksomhederne steget markant de seneste tre måneder. Flertallet af virksomhederne – 57 procent – har oplevet at den ledige kapacitet er steget, jævnfør figur 6.4. Det er altså ikke længere flaskehalsproblemer, men derimod lav efterspørgsel, der er den primære udfordring for virksomhederne.

Figur 6.4

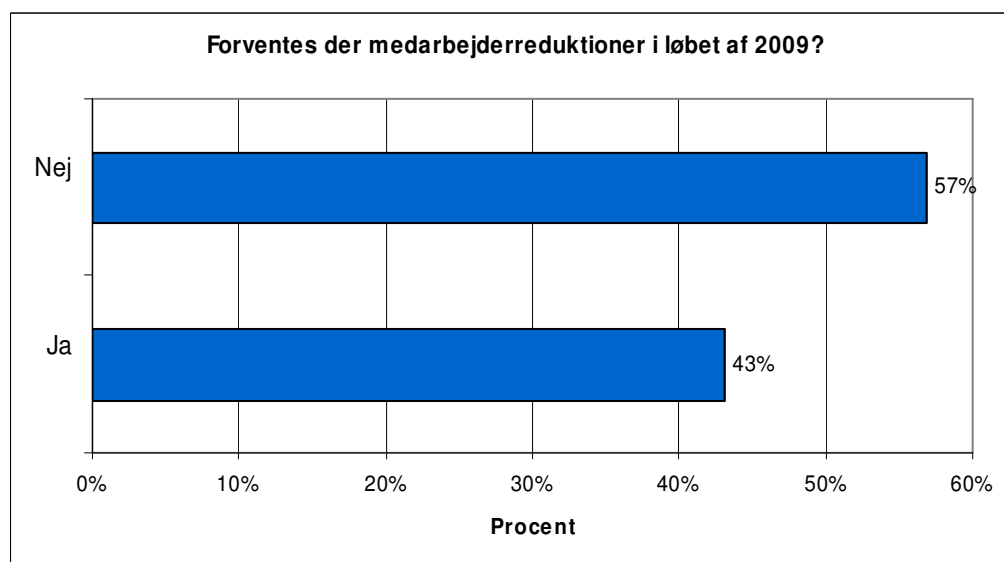

Kilde: Dansk Erhverv Tekniks medlemsundersøgelse, ultimo februar 2009

43 procent forventer at afskedige medarbejdere i 2009

En naturlig konsekvens af den stigende ledige kapacitet er, at 43 procent af virksomhederne i rundspørgen forventer, at de i 2009 vil blive nødsaget til at reducere medarbejderstaben, jævnfør figur 6.5.

Figur 6.5

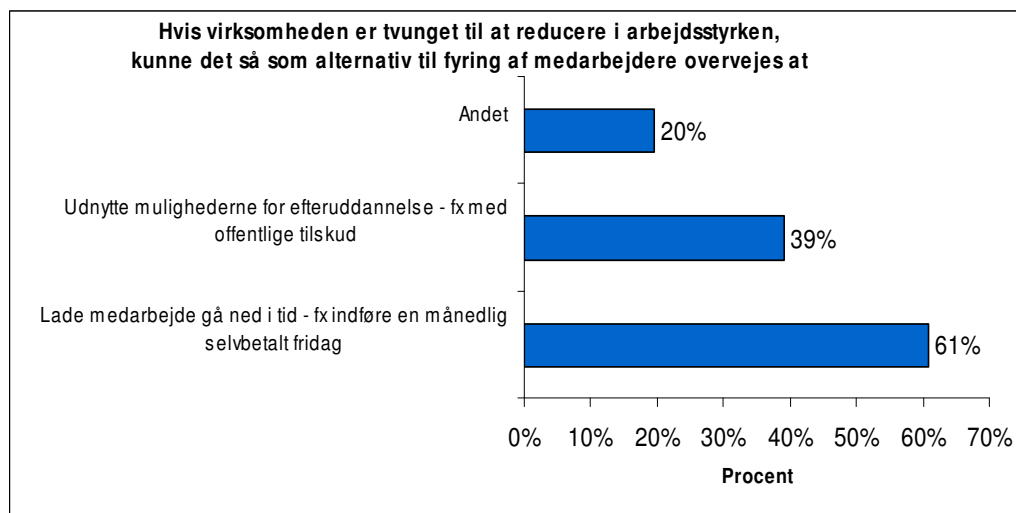

Kilde: Dansk Erhverv Tekniks medlemsundersøgelse, ultimo februar 2009

Rundspørgen viser dog også, at mange virksomheder er klar til overveje

alternativer såsom lønnedgang (61 procent) og efteruddannelse med offentligt tilskud (39 procent), jævnfør figur 6.6

Figur 6.6

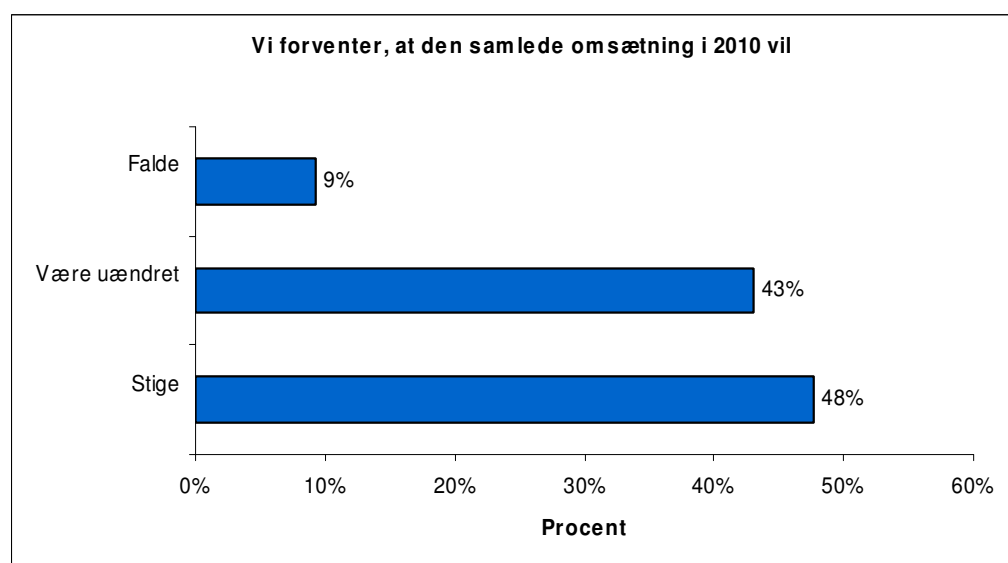

Kilde: Dansk Erhverv Tekniks medlemsundersøgelse, ultimo februar 2009

Generelt positive forventninger til 2010

Virksomhederne i rundspørgen ser dog langt lysere på det kommende år end på det indeværende år. Netto forventer 38 procent, at omsætningen vil stige i 2010, jævnfør figur 6.7.

Figur 6.7

Kilde: Dansk Erhverv Tekniks medlemsundersøgelse, ultimo februar 2009

*Det kan tage flere
år at nå tilbage til
2008-niveauet*

Således hersker der generelt en forventning om, at bunden vil blive nået i 2009. Dog er det vigtigt at have in mente, at en eventuel stigning i 2010 med stor sandsynlighed ville ske fra et meget lavt niveau. Så skønt krisen muligvis bliver kortvarig, kan der meget vel komme til at gå flere år, før omsætningen når op på 2008-niveauet.